

Detta yttrande ersätter det tidigare yttrandet daterat 2017-10-02.

Yttrande över remiss från Miljö- och energidepartementet om Promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft, (dnr. M2017/01639/R).

Sammanfattning

- Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, anser att det är problematiskt att remissförslaget innebär att det inte sätts någon reell tidsgräns för en miljöanpassning av de ur nationell aspekt oviktiga mindre kraftverk (<1,5 MW effekt). Det finns uppskattningsvis 400 mindre vattenkraftverk som idag inte har tillstånd för sin verksamhet enligt 1918 års vattenlag eller senare lagstiftning. Dessa har sammantaget en stor negativ miljöpåverkan. Detta innebär att Sverige kommer ha svårt att uppfylla EU:s krav på att ha nått god ekologisk status i dessa vatten år 2027.
- SLU menar att det är oroväckande att det i remissen anges att de möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsviktiga verksamheter får och ska utnyttjas. En sådan ansats bör följas av: *med största möjliga hänsyn till naturmiljön* och kanske även *enligt bedömning av våra miljömyndigheter*.
- SLU finner att remissen inte i tillräckligt hög grad tagit hänsyn till modern kunskap om vattenkraftens effekter och om hur dessa negativa effekter kan motverkas då många arter och ekosystem hotas av nyttjandet av vattenkraft.

SLU:s generella synpunkter

EU har med sitt Ramdirektiv för vatten pekat på hur viktiga friska vatten är för samhällets långsiktiga utveckling och för en bevarad biologisk mångfald. SLU arbetar med resursutnyttjande i många former och hur samhällets resursutnyttjande kan och bör anpassas för att bevara friska ekosystem. I många fall är resursutnyttjandet reglerat i modern lagstiftning, men inte i fallet vattenkraft som alltså regleras efter Vattenlagen från 1918 vilken i princip oförändrad form införlivats med Miljöbalken. Det innebär att vattenkraftutnyttjandet har en särställning i svensk lagstiftning, med mycket ringa krav på miljöhänsyn eller på hänsyn till andra aktörers behov av vatten.

Det finns många och väl belagda studier som visar negativa effekter av vattenkraftutnyttjande. Vattenkraftutnyttjande kan sägas ha låg klimatpåverkan, vilket är bra för morgondagens miljö, men däremot väldigt stor negativ inverkan på dagens vattenekosystem. Forskning vid Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI) visar att i de stora älvarna har dagens reglering för vattenkraftutnyttjande mycket större påverkan på flöden och vattennivåer än klimatförändringar kan få i framtiden.

Modern forskning visar att även måttliga anpassningar av vattenkraftutnyttjandet ger stora förbättringar av vattenmiljön. Det kan handla om åtgärder som motsvarar någon procent av intäkterna från verksamheten från de större kraftverken. För många av de minsta kraftverken, de småskaliga (<1,5 MW effekt), är det svårt att genomföra åtgärder utan att påtagligt påverka verksamhetsutövningen. Dessa kraftverk genererar dock ett nationellt försumbart tillskott av energi, speciellt om det sätts i relation till den storskaliga påverkan som dammar och vattenreglering medför. Cirka 400 av dessa kraftverk saknar idag helt tillstånd (Älvräddarna 2016:01), de bedrivs alltså utan miljöprövning, dessa borde därför så snart som möjligt miljöprövas.

Remissförslaget innebär att det inte sätts någon reell tidsgräns för en miljöanpassning för de ur nationell aspekt oviktiga minsta kraftverken, som idag drivs utan tillstånd. Detta innebär att Sverige inte kommer att kunna uppfylla EU:s krav på att ha nått god ekologisk status i dessa vatten år 2027. Till yttermera visso ligger flera av dessa småskaliga kraftverk i viktiga vattendrag och till och med i naturreservat och Natura2000-områden. SLU ser inga rationella skäl till att skjuta miljöåtgärder vid de småskaliga kraftverken på en obestämd framtid.

Det ges en möjlighet i EU:s Vattendirektiv att klassificera samhällsviktiga, men miljöstörande, vattenverksamheter som så kallade kraftigt modifierade vatten (KMV). I dessa behöver man inte uppnå en god ekologisk status, utan en god ekologisk potential - något som är svårt att definiera. Det senare innebär att miljön tillåts få den status den kan så länge inte ekonomiska intressen för verksamhetsutövaren störs påtagligt. Ju fler vatten som staten klassar som KMV desto lägre krav kan totalt sätt ställas på miljön. Det är därför oroväckande att det i remissen anges att "de möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsviktiga verksamheter får och skall utnyttjas." En sådan ansats bör följas av *med största möjliga hänsyn till naturmiljön* och kanske även *enligt bedömning av våra miljömyndigheter*.

SLU anser att remissen inte i tillräckligt hög grad tagit hänsyn till modern kunskap om vattenkraftens effekter och om hur dessa negativa effekter kan motverkas då många arter och ekosystem hotas av utnyttjandet av vattenkraft.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Torleif Härd vid fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap efter föredragning av remisskoordinator Fredrika von Sydow. Innehållet har utarbetats av miljöanalytiker Erik Degerman och forskare Leonard Sandin vid institutionen för akvatiska resurser.

Dekan Torleif Härd

Remisskoordinator Fredrika von Sydow